

ÅRSMELDING 2023

Kunnskapskommunen
Helse Omsorg Vest

Bergen

Alver

Askøy

Austrheim

Bjørnafjorden

Masfjorden

Vaksdal

Voss

Høgskulen
på Vestlandet

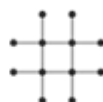

UNIVERSITETET I BERGEN

NORCE

Haraldsplass
Diakonale Sykehus

VID

HELSE BERGEN
Haukeland universitetssjukehus

Innhold

Fagleders innledning	2
Introduksjon.....	3
Del 1. Hvem er Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest og hvordan er vi organisert?	4
Administrasjonen i Kunnskapskommunen 2023.....	5
FoU-kontakter i Bergen kommune 2023.....	6
FoU-kontakter i partnerkommunene 2023.....	6
Del 2: Forskningshenvendelser i 2023.....	7
Antall og type henvendelser.....	7
Én vei inn – meldevei og behandling.....	8
Fordeler for forsker	8
Utbedring og kompetanseløft	8
Del 3 – Forsknings- og prosjektsamarbeid i 2023	9
Avsluttede prosjekt i 2023	9
Pilot for KSF Vest	9
Et kunnskapssystem for kommunene	10
FolkeKommune	10
Pågående prosjekt i 2023	11
FRONESIS.....	11
FALLPREVENT	12
Nye prosjekt i 2023	13
EARLY INTERVENTION.....	13
CC.AGE	14
DIGISAFE	14
Del 4 – Kommunikasjon og synlighet.....	14
Høringer og innspillsrunder	15
Møter og aktiviteter	16
Kort oppsummering av aktiviteter 2023	16

Fagleders innledning

Som ny fagleder for Kunnskapskommunen Helse og Omsorg Vest er det svært gledelig å få presentere Årsmeldingen for 2023.

NY FAGLEDER: Den nyopprettede fagleder-stillingen innebærer at Anne Marita Milde har ansvar for faglig ledelse og koordinering av arbeidet i Kunnskapskommunen. FOTO: ENDRE HOVLAND BILDE: ENDRE HOVLAND

Innholdet er generert av samtlige fagansatte i stab, som sammen med partnere i klyngen har løftet frem arbeidet med å bygge opp og styrke satsingspunktene tilknyttet forskning, utvikling og innovasjon (FoUI) i de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Det har vært et begivenhetsrikt halvår som fagleder med ny stab, ny politisk ledelse i Bergen kommune, og nye sentrale føringer for forskningsmidler hvor Regjeringen har bevilget 104 millioner til Forskningsrådet som skal gå til forskning på primærhelsetjenestene. Kommunenes strategiske forskningsorgan (KSF) styrkes med 10 millioner for at denne strukturen i større grad skal forankres og løftes frem som et kunnskapssystem for kommunene. Dette er en historisk dreining hvor kommunene i større grad skal få ta en aktiv del i hva som skal styrkes av kunnskap og kompetanse i tjenestene. Fra og bli forsket på, skal kommunene ta ansvar for å iverksette FoUI-arbeid og ta føring på å løfte frem sine egne kunnskapsbehov. Det ble i år publisert en rapport fra Folkehelseinstituttet (FHI) som viser [to modellutprøvinger hvor «Et kunnskapssystem for kommunene» i Kunnskapskommunen og «Kunnskapsbroen» i Sør-Rogaland klyngen har vært prøvd ut](#). Tilbakemeldingene har vært gode, men det er rom for videreutvikling hvor det hensyntas behovet for å bygge gode kunnskapsinfrastrukturer lokalt, regionalt og nasjonalt, i samarbeid med utdannings- og forskningsinstitusjonene. Det har i tråd med disse føringene vært oppfordret til større kommunedeltakelse i porteføljestyrene i Forskningsrådet. [Publisering av sammensetning av porteføljestyrene](#) kom 07. desember, og de iverksettes fra 01. januar 2024. I porteføljestyret for helse deltar forskningssjef Eirik Abildsnes fra Kristiansand kommune. Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) har i år iverksatt et prosjekt for utredning av en samlet organisering av forsknings- og kompetansesentrene utenfor spesialisthelsetjenesten. Dette for å undersøke hvorvidt kommunene får tilgang til kunnskapsbaserte tjenester som rådgivning, veiledning, kompetanseheving, tiltak og følgeforskning knyttet til implementering av tiltak. Vi har bistått med å gi innspill til HOD gjennom KS. Kunnskapskommunen er i ny-giv og det skyldes en felles innsats fra ledelsen i BEHO, de ansatte i teamet, partnerne og støttespillerne våre, samt samarbeidsaktører på tvers. Årsmeldingen viser en anerkjennelse til det kollektive bidraget. Vi har samlet en oversikt over aktiviteter i regi av Kunnskapskommunen for 2023 som presenteres under.

God lesning.

Introduksjon

Årsmeldingen er Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest sin rapportering på mål og aktiviteter i tråd med mandatet som legger grunnlaget for kommuneklyngen. Denne meldingen omfatter mål og aktiviteter for 2023, hvor kun siste halvdel av desember måned ikke innberegnes på grunn av leveranse og ferdigstillelse innen 20.12.2023.

Årsmeldingen bygger på møtevirksomhet med referat, på innrapportering fra kommuneklyngen og FoU-kontakter, på statusmeldinger knyttet til prosjekter (forskning, utvikling, utdanning, innovasjon), og på arrangementer og aktivitet i kommuneklyngen. Det er først i år at Årsmeldingen gjøres offentlig tilgjengelig.

Årsmeldingen gir innledningsvis informasjon om Kunnskapskommunen sitt formål, hvem som er partnere og hvordan vi er organisert. Deretter følger informasjon om sentrale samarbeidspartnere, og utfall av samarbeid med andre aktører og klynger.

Den endelige etableringen av Kunnskapskommunen i 2016 var relatert til både de utfordringene, men også mulighetene helse- og omsorgssektoren står overfor hvor behov for forskningsbasert kunnskap i kommunene var uthevet i den nasjonale «HelseOmsorg21-strategien». I tillegg er Helse- og omsorgstjenesteloven (§ 8-3) en viktig føring for kommunene hvor de pålegges medvirkning til samt at de skal tilrettelegge for forskning for den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Utfordringsbildet i primærhelsetjenesten er sammensatt og komplekst, og kan variere i ulike regioner og mellom kommuner. Men det vi vet er at mangel på kompetent helsepersonell, økende andel eldre i befolkningen, økning i forekomst av kroniske sykdommer og mentale helseproblemer samt økt behov for ressurser knyttet til integrering av ny teknologi innen helse og velferd krever evidensbasert kunnskap om hva som fungerer best i praksis, og hvordan tjenestene kan organiseres for å på best mulig måte møte disse utfordringene. Mye av løsningene ligger i samhandling på tvers, det vil si at kommuner, innovasjonsmiljø, sykehus, og UH-sektoren spiller hverandre gode slik at kunnskapsbehov i tjenestene kan identifiseres og flere helsefremmende, forebyggende, og behandlingsrettede tiltak kan iverksettes. Videre må det investeres kompetanse i implementering og følgeforskning for å sikre kontinuitet og målbare resultater på lengre sikt. Kunnskapskommunen er nå en etablert struktur med en klyngeform som fungerer etter den hensikt å levere på målsettingen om å initiere til, tilrettelegge for, og bidra inn med tverrdisiplinær forskning, sikre god utdanning gjennom masterprosjekt, frembringe innovative løsninger, samt formidle kunnskap.

Kunnskapskommunen er også omtalt i [Regjeringens Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023–2032](#), under punkt 3.2.1.4. *Forskning er utilstrekkelig integrert i tjenestetilbudet*. Denne formen for samhandling trekkes frem som et eksempel på hvordan samspillet mellom forskning, utdanning og praksis kan styrkes i kommunene, og hvordan forskning kan bidra til bedre tjenester gjennom tettere tilknytning til miljøer innen innovasjons- og utviklingsarbeid

I mer korte trekk har vi gjennom 2023 vært aktive med å tilrettelegge for forskning gjennom henvendelser som har kommet i Portalen ([digitalt skjema for forsknings- og innovasjonsprosjekter](#)). Det har vært tilnærmet likt antall henvendelser som for 2022 hvor majoriteten har kommet på høstparten. Prosjekter har fordelt seg mellom masterprosjekter til større EU-prosjekt, hvor samtlige partnerkommuner i større eller mindre grad har iverksatt aktivitet i sine tjenester. Henvendelsene har kommet fra mange ulike forsknings- og utdanningsinstitusjoner tilhørende i samtlige regioner, i tillegg til noen internasjonale forskningsinstitutt. Av forbedringer har vi prioritert kompetansebygging internt innen personvern for å kunne yte best mulig veiledning og støtte inn i prosjekter som inkluderer

brukere, pasienter, og ansatte i tjenestene. Vi har i tillegg hatt et spesifikt fokus på brukermedvirkning i forskning. I noen større prosjekt går vi inn med konkret støtte i form av intensjonsavtaler, aktiv deltakelse i arbeidsgrupper/arbeidspakker og tar høyde for behov for frikjøp og midler til kommunene gjennom søknader. Det har ikke vært oppstart av offentlig Ph.D. i regi av klyngepartnerne, noe som er et forbedringspunkt.

Vi ser behovet for tilgang til oppdatert kunnskap gjennom Universitetsbiblioteket både for rådgivere, FoU-kontakter og ansatte i tjenestene med masterutdanning og Ph.D. Denne prosessen er startet ut, men ligger under forbedringspunkt. Her har vi innhentet noe informasjon fra andre kommuner som har etablerte ordninger med UH-sektoren. Vi kan nevne at det er møtedeltakelse i Helsebiblioteket, og vi sprer informasjon om dette verktøyet til tjenestene. Av andre forbedringspunkt har vi i løpet av høsten oppdatert Portalen gjennom bistand fra Smart omsorg (prosjektarbeid). Vi har samt synlighet utad gjennom presentasjoner for ulike aktører, deltakelse i nettverk, forum, faggrupper, seminar, arbeidsverksted, arrangementer og konferanser. Det har vært en økt innsats inn mot KS gjennom Kommunenes Strategiske Forskningsorgan (KSF), hvor Kunnskapskommunen har deltatt i arbeidsutvalg, og på Arena Unikom-konferansen (for alle som er interessert i hvordan kommunal sektor, universiteter, forskningsinstitutt og andre organisasjoner kan jobbe sammen for å finne gode, forskningsbaserte løsninger for morgendagens kommunale praksis) med presentasjon. Samarbeid med andre klynger er igangsatt, hvor vi har hatt et dialogmøte med Kunnskapskommunen Nord, i tillegg til flere møter med Sør-Rogaland klyngen.

Del 1. Hvem er Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest og hvordan er vi organisert?

I løpet av 2023 har det vært endringer i administrasjonen hvor Bergen kommune, Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg (BEHO) har arbeidsgiveransvar (nivå 1). Det ble opprettet en ny faglederstilling med tiltredelse 05. juni. Ny rådgiver med forskerkompetanse ble ansatt 01. juni, og vi er i tillegg styrket med en midlertidig rådgiverstilling. Prosjektledelse for Kommunenes Strategiske Forskningsorgan (KSF) Vest er lokalisert i Kunnskapskommunen hvor det gjennom dette arbeidet er tett samhandling med KS. Vi har fortsatt en halv koordinatorstilling i teamet som er allokert til Alrek helseklynge. Totalt er vi seks ansatte i BEHO, hvorav tre årsverk i faste stillinger. Av FoU-kontakter er det fem fagpersoner fordelt på de fem etatene som tilhører BEHO (se Figur 1), samt en fagperson tilknyttet Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold (BBSM) i etat for barn og familie (se Figur 1). Det er ikke avsatt fast stillingsprosent for FoU-arbeid, men det inngår som en del av utøvende fagkompetanse. De syv partnerkommunene har hver sin FoU-kontakt hvor vi til sammen utgjør Kommuneklyngen. FoU-kontaktene i partnerkommunene har en lederrolle innen helse og omsorg. Klyngen har som mål å drive frem forskning og kunnskap i egne kommuner med et særskilt fokus på primærhelsetjenestene og folkehelse. Det utveksles erfaringer med og informasjon om prosjekter og aktiviteter som iverksettes i tjenestene, og det har vært en arena for diskusjoner om blant annet kunnskapsbehov, kompetansebehov, løsninger, og arrangementer.

Figur 1. Organisasjonskart Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg (BEHO) med de fem underliggende etatene: Etat for vurdering og rehabilitering, Etat for hjemmebaserte tjenester, Etat for helsetjenester, Etat for sykehjem og Etat for tjenester til utviklingshemmede. Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold (BBSM) har flere underliggende etater, men kun Etat for barn og familie har en FoU-kontakt knyttet opp til Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest.

Administrasjonen i Kunnskapskommunen 2023

- Anne Marita Milde Fagleder (fra 05. Juni 2023)
- Cathrine Horn Sommersten Rådgiver (fra 01. Juni 2023)
- Lars Bergesen Seniorrådgiver
- Vetle N. Syversen Rådgiver (til 31. August 2023)
- Marte E.S. Haaland Rådgiver (til 28. februar 2023)
- Herdis I. Moldøen Prosjektleder KSF Vest
- Karen Haugvaldstad Rådgiver
- Frode Kristiansen Rådgiver (fra 02. Oktober 2023)

Vi er samlokalisert med Universitetet i Bergen og Høgskolen på Vestlandet i Alrek helseklynge, Årstadveien 17. Samlokasjon øker grad av tilgjengelige samarbeidsflater, og møter på tvers. Vi deler lokaler i 3. etasje med henholdsvis Smart Omsorg og Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester (USHT). Bergen kommune har et større rom i bygget (Borgertun) som blir hyppig brukt til arbeidsverksted, seminar, kurs og annen møtevirksomhet. Annen lokasjon er Rådhuset i Bergen hvor vi har tett kontakt med ledelse og ansatte i BEHO.

FoU-kontakter i Bergen kommune 2023

· Anita Brekke Røed	Etat for vurdering og rehabilitering	Elin Wathne (Etatsdirektør)
· Anne Karine Monsen	Etat for hjemmebaserte tjenester	Berit Breistein (Etatsdirektør)
· Anette Daar	Etat for helsetjenester	Nils-Petter Borge (Etatsdirektør)
· Hege Rinke	Etat for sykehjem	Anita Johansen (Etatsdirektør)
· Maria E. Norheim	Etat for barn og familie	Rønnaug Frøiland (Etatsdirektør)
· Birthe Helland	Etat for tjenester til utviklingshemmede	Olivera Kostovska (Etatsdirektør)

FoU-kontakter i partnerkommunene 2023

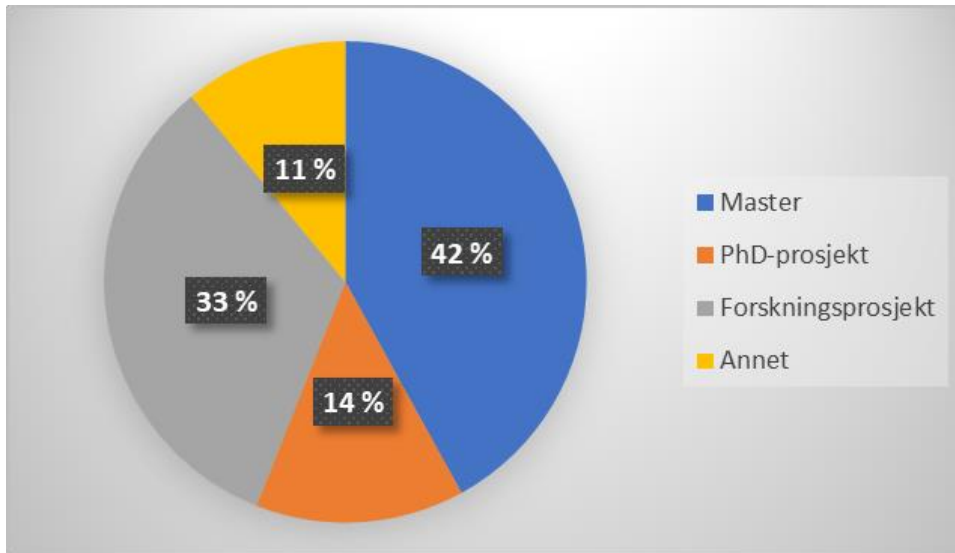
· Helge Kvam	Alver kommune	Fagansvarlig, Helse og omsorg
· Pia Aarsand Syversen	Alver kommune	Rådgiver
· Liv Olsen	Askøy kommune	Seniorrådgiver, Helse og omsorg
· Anne Hildegunn Færøy	Austrheim kommune	Kommunalsjef helse og velferd
· Anne-Lise Aaseng	Bjørnafjorden kommune	Spesialrådgiver, Folkehelsekontakt
· Jorun Elin Dahl	Bjørnafjorden kommune	Leder, koordinerende enhet
· Bodil Hansen	Bjørnafjorden kommune	Spesialrådgiver
· Oddvin Arne Neset	Masfjorden kommune	Helse- og omsorgsleder
· Solrun Hauglum	Vaksdal kommune	Kommunalsjef helse og meistring
· Anita Lønnebakken Sævid	Vaksdal kommune	Prosjektkoordinator
· Gullborg O. Rekve	Voss kommune	Leder for stab helse og omsorg
· Elizabeth Bell	Voss kommune	Prosjektleder

Det har vært avholdt jevnlig møter med partnerkommunene, i hovedsak digitale møter, men flere FoU-kontakter var tilstede på arbeidsverkstedet 31. mai på Alrek. Her var temaet «Hvordan stille gode forskningsspørsmål?». Smart omsorg ved leder May Ruth Tolleshaug, og forsker Cille H. Sevild ved Universitetet i Stavanger bidro sammen med Herdis Moldøen i Kunnskapskommunen. Det var blant annet en gjennomgang av verktøyet PICO, og gode gruppediskusjoner. Samarbeidsarena er ofte gjennom konkrete forskningshenvendelser til kommunene, men også gjennom strategiske diskusjoner og utveksling av relevant informasjon. Vi har igangsatt en prosess med å bli bedre kjent (Tour-de-Vestland), og har i høst besøkt Austrheim kommune ved kommunalsjef helse og velferd. Det har vært en endring av møteledelse hvor fagleder i Kunnskapskommunen har overtatt stafettspinnen etter Ingelin Søråas (administrasjonssjef – BEHO).

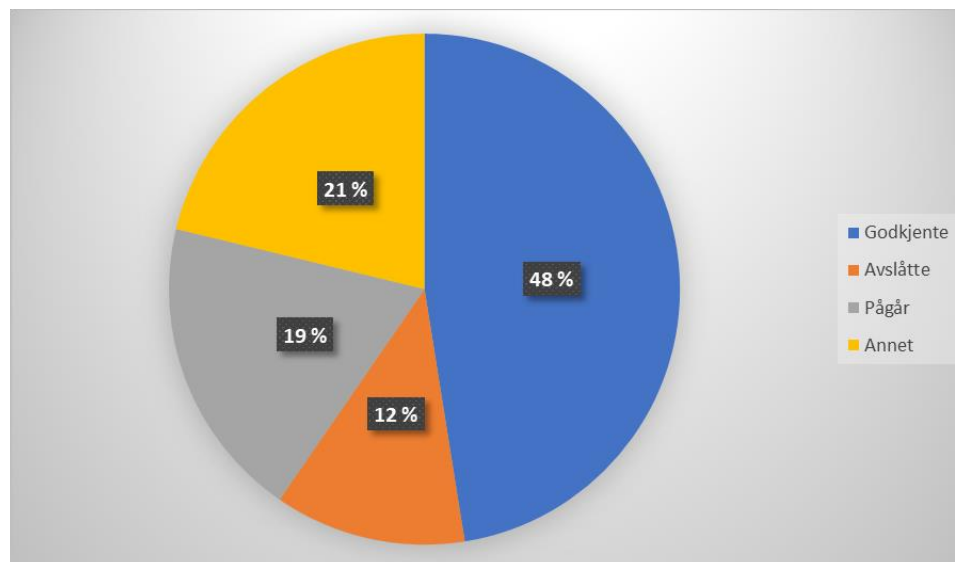
Del 2: Forskningshenvendelser i 2023

Antall og type henvendelser

Kunnskapskommunen har i 2023 mottatt og behandlet 75 forskningshenvendelser fra 19 ulike forsknings- og utdanningsinstitusjoner. Blant disse finner man et bredt spekter av henvendelser, fra mastergradsprosjekter til prosjekt med internasjonale samarbeidspartnere og midler fra det Europeiske forskningsrådet (Figur 2). Antallet forskningshenvendelser har vært økende de siste årene og er i 2023 tilsvarende som i 2022 (74 forskningshenvendelser).

Figur 2. Fordeling av type innmeldte prosjekt i 2023 hvor det er masterprosjekter og forskningsprosjekt som utgjør de fleste henvendelser. Annet omfatter type prosjekt som for eksempel innovasjon, utdanningssamarbeid og opprettelse av klinisk samarbeid.

Figur 3. Figuren viser type avgjørelse forskningshenvendelser som kom via Portalen i 2023. Nær halvparten av henvendelsene ble godkjent iverksatt av kommunene, og hvor det er flere (19%) som er til vurdering eller i prosess med forankring. Annet betyr henvendelser som er trukket tilbake eller mangler informasjon om prosjektet er godkjent eller ikke.

Én vei inn – meldevei og behandling

Forskningshenvendelser meldes inn via Portalen ([digitalt skjema for forskningshenvendelser](#)). Portalen utgjør en systematisk og forenklet inngang til forskningssamarbeid med kommunene i klyngen. Alle forskningsmiljø som ønsker samarbeid om sitt prosjekt, fyller inn et skjema som automatisk registreres i Bergen kommunes arkivsystem og videresendes til Kunnskapskommunens rådgivere (se Figur 4). Rådgiverne kanalisere henvendelsen videre til riktige kommuner og etater som vurderer mulighet til å delta i prosjektet. Rådgiverne bistår kommunene med å vurdere mulighet til å delta i prosjektet og kaller inn til dialogmøter mellom forskningsmiljø og kommune for å gjøre relevante avklaringer.

Figur 4. Figuren gir en oversikt over meldevei fra en henvendelse kommer fra forsker til en eventuell intensjonsavtale eller samarbeidsavtale mellom forsker/forsker- og utdanningsinstitusjon og kommunal helse- og omsorgstjeneste eller andre relevante tjenester (HR og organisasjon, ledelse, planverk med mer).

Fordeler for forsker

For forskningsmiljøene gir Portalen en forenklet vei inn til samarbeid med kommunene. Forskningssamarbeid som blir til ved at de meldes inn gjennom Portalen vil bli godt forankret i den enkelte kommune, noe som minsker risikoen for komplikasjoner underveis i prosjektet. Forskerne får også et kontaktpunkt med Kunnskapskommunens rådgivere som kan bistå dem med å gjøre prosjektet mer tilpasset kommunenes behov.

Utbedring og kompetanseløft

I 2023 har Kunnskapskommunen hatt en gjennomgang av Portalen og gjort nødvendige oppdateringer for å gjøre den mer brukervennlig. I tillegg har rådgiverne i Kunnskapskommunen fått økt sin kompetanse innen personvern for å kunne bistå kommune til å ivareta personvern og informasjonssikkerhet i prosjektene som gjennom arbeid med DPIA (Data Protection Impact Assessment), og innhold i informasjons- og samtykkeskriv. Tiltak for å ivareta personvern er en viktig del av vurderingen av forskningshenvendelsene som rådgiverne utfører, ofte i tett dialog med personvernombudet i Bergen kommune. I tillegg bistår vi forskere og masterstudenter med å tilpasse prosjektet dersom nødvendig ut ifra forskningsetiske hensyn.

Del 3 – Forsknings- og prosjektsamarbeid i 2023

Året 2023 har gitt oss nye samarbeidspartnere, forskningsprosjekt og ferske midler. Gjennom Kunnskapskommunen er kommunene partnere i flere store og små forskningsprosjekter. Slike partnerskap varierer fra enkle studier hvor kommunene bidrar i enkeltkomponenter, til store samarbeid hvor kommunene er delaktige partnere fra prosjektutvikling til publikasjoner og formidling og eventuelt implementering av resultater.

Bergen kommune som motorkommune i Kunnskapskommunen var partner i 10 søknader til Norges forskningsråd sin utlysning av helsemidler i februar. Rådgiverne i Kunnskapskommunen bidro aktivt i søknadsprosessen. Totalt fikk 6 prosjekter i Norge bevilgning, og Bergen kommune var partner i to av disse. Prosjektene omhandler følgeforskning på vurderingsteam i kommunen (EARLY INTERVENTION) og digital hjerterehabilitering i hjemmet (eCardiac Rehab). Begge prosjekt fikk en bevilgning på 16 millioner kroner hver. I tillegg fikk Senter for migrasjonshelse i Bergen kommune 7 millioner kroner fra Norges forskningsråd til et innovasjonsprosjekt i offentlig sektor. Prosjektet skal utvikle en evidensbasert intervensjon for problemløsning og bedre psykisk helse for flyktninger.

Kunnskapskommunen har i 2023 vært partner i 24 forskningsprosjekt. Under er en beskrivelse av et utvalg av avsluttede, pågående og nyoppstartede prosjekt.

Avsluttede prosjekt i 2023

Pilot for KSF Vest

I 2020 ble Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest med Bergen kommune som motorkommune tildelt FOU-midler fra KS for å opprette et regionalt samarbeidsorgan etter kunnskapssystemet skissert i [Kommunenes strategiske forskningsorgan \(KSF\) sin rapport](#). Tilskuddet fra KS tilsvarte én stilling i 100 % i to år. Piloten ble avsluttet i 2023 etter å ha gjennomgått en evaluering gjennom KS. Evalueringsrapporten publiseres primo 2024.

Basert på arbeidet i blant annet Kunnskapskommunen, som har kommet lengst med forskningssamarbeid i en kommuneklynge, bevilget regjeringen 10 millioner til KS over statsbudsjettet for etablering av KSF. I tillegg bestemte de at nær 104 millioner kroner skulle gå til Norges forskningsråd, som i dialog med KSF skulle opprette et program for å styrke kunnskap og kompetanse i de kommunale helse- og omsorgstjenestene. KSF Vest fikk forankret innspillet i alle kommuneklyngene som ble sendt til KS for videresending til Norsk forskningsråd, og innspillene ble prioritert i følgende rekkefølge:

1. Korleis kan vi jobbe annleis for å dekke behova for helse- og omsorgstenester, og redusere behovet for helsepersonell?
 - a. Her må vi inkludere eit leiarperspektiv, utvikling av tenestene og intern organisering i kommunane. Kan vi halda på mellomleiarane?
 - b. Formidling av ny kunnskap og få ny kunnskap implementert er veldig viktig.
2. Styrke innsatsen for forsømte og sårbare grupper. Viktig her og nå for de som allereie har store behov i tenestene (som utgjør ca 1/3 av tenestene i dag og som trenger gode og verdige helsetenester), og viktig for å førebygge framtidige behov for helsetenester og annan ressursinnsats frå kommunane. Aktuelle grupper kan være utsette barn og unge, eldre, minoritetshelse og personar med utviklingshemming og funksjonssvikt.
3. Folkehelsearbeid:
 - a. Bättre samspel mellom kommunale helse- og omsorgstenester og andre tenester og aktørar i kommunane for å førebygge helsesvikt og styrke levekår.

- b. Korleis styrke eigen helsekompetanse og førebygging? Viktig å gjere det mogleg at den enkelte innbygger kan ta vare på eigen helse, førebygge utvikling og forverring av sjukdom, og nybrottsarbeid for å redusere behovet for helsetenester og personell.

Det ble presisert fra KSF Vest at de 104 millionene til helse- og omsorgsforskning i kommunene skulle være knytt til et nytt forskningsprogram, og at alle disse temaene kan inkludere digitalisering og datadrevet innovasjon.

Et kunnskapssystem for kommunene

Sammen med Folkehelseinstituttet, Høgskulen på Vestlandet (HVL), KS og Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest har vi siden 2019 hatt et prosjekt som har omhandlet bruk av oppsummert forskning. Prosjektet har fått 7 mill.kr. i bevilgning fra Forskningsrådet. Alle kommunene i KSF Vest har kunnet meldt inn sine kunnskapsbehov som har blitt vurdert, prioritert og behandlet. Prosjektet har også utviklet metode for at forskere (inkludert kommuneansatte med Ph.D.-grad) kan søke opp, vurdere og lage forskningsomtale av oppsummert forskning. I tillegg til at det er utviklet metoder for beslutningsstøtte i kommunene, som er blitt kalt for mini-metodevurdering for kommunene.

I juni 2023 utgav prosjektet [FHI-rapporten *Mot et kunnskapsstøttesystem for kommunene*](#) som en sampublikasjon mellom FHI, HVL, Bergen kommune og Stavanger kommune. Den skisserer opp to lignende modeller fra Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest og Klyngesamarbeidet i Sør-Rogaland – to av de fire klyngene i KSF Vest.

Figur 5. Diagrammet viser hvilke kunnskapsbehov som kom inn i pilot 2 av prosjektet som varte fra 2020-23, i alt 24 behov.

FolkeKommune

Prosjektet «En ny modell for tilgang på kunnskap til forskning, styring og utvikling i folkehelsearbeidet i kommunene (FolkeKommune)» er utviklet og eid av Bergen kommune, og finansiert med 7 millioner av Norges forskningsråd. Det er et samarbeid mellom Bergen og partnerkommunene, Universitetet i Bergen, Folkehelseinstituttet og Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør. Prosjektet hadde oppstart i 2019, og har undersøkt [hvordan innbyggerdata for barn og unge i større grad kan benyttes i kommunens folkehelsearbeid og i forskning, og hva slags kunnskap en har behov for i folkehelsearbeidet](#). Ved å monitorere og se på trender i folkehelsestanden i befolkningen, kan en identifisere utfordringer og innrette tiltak der behovene er størst. I dette prosjektet er det utviklet modeller for en mer effektiv tilgang til slike data, til styring og forskning, på en måte som ivaretar personvernet. Det er et mål for prosjektet at modellen kan tas i bruk med data fra andre tjenester og andre kommuner etter prosjektslutt

I prosjektet er det utviklet verktøy for å hente testdata fra kommunens databaser, til styringstavler til bruk i tjenestene og til analysemiljøer til bruk for forskere. Gjennom samarbeidet med SIKT vil data for barn og unge gjøres tilgjengelig anonymisert i Microdata.no, som gir tilgang til [store mengder detaljerte og koblingsbare mikrodata](#) uten noen form for søknad. Det er gjennomført undersøkelser av folkehelsearbeidet i kommunen, og basert på helsestasjonsdata er det publisert en vitenskapelig artikkel om omfang og utvikling av amming. Det forventes flere artikler på bakgrunn av FolkeKommuneprosjektet, blant annet knyttet til søvnproblematikk hos barn og vektutvikling, og kommunen samarbeider med en forskergruppe tilknyttet FHI om dette.

Pågående prosjekt i 2023

FRONESIS

Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest er partner i prosjektet «Flere praksisplasser og bedre veiledning for medisinstudenter på fastlegekontorene (FRONESIS)». Prosjektet ble tildelt 10 millioner fra Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) vinteren 2020, og ledes av professor Steinar Hunskår ved Det medisinske fakultet, UiB (MED-UiB). MED-UiB finansierer også en egenandel på 8,7 millioner. Som del av partnerskapet finansierer prosjektet en koordinatorstilling i 50 % allokert til Kunnskapskommunen. Formålet med prosjektet er å bidra til at medisinutdanningene i Norge har et tilstrekkelig antall praksisplasser i primærhelsetjenesten, med god kvalitet og kompetente praksisveiledere. Gjennom 4 arbeidspakker skal prosjektet kartlegge, utvikle og prøve ut nye modeller for praksis for medisinstudenter, samt utvikle og pilotere en ny og fleksibel videreutdanning i praksisveiledning, med sikte på å oppnå nasjonale krav for veilederkompetanse. [Les mer på prosjektets nettside \(alrekhelseklynge.no\).](#)

I 2023 har det vært stor aktivitet i prosjektet. Våren 2023 ble alle de ca. 90 legekontorene i Kunnskapskommunens partnerkommuner invitert til å delta i intervensjonsstudien (Arbeidspakke 2). Intervensjonsstudien består av inngåelse av avtaler om bistand til å dekke utgifter knyttet til behov som er avgjørende for at de skal kunne ta imot (flere) medisinstudenter i praksis på sitt fastlegekontor. Prosjektet har bistått med å dekke engangstilskudd til f.eks. medisinsk og teknisk utstyr, oppussing av kontorlokaler, leie av kontorlokale m.m. Avtalene ble utarbeidet både på bakgrunn av funn gjort i kartleggingsskjema sendt ut til alle fastleger i Norge (Arbeidspakke 1), samt kartlegging gjort i fysiske møter på fastlegekontor. Behov og motivasjon knyttet til å ha student i praksis var hovedtematikken i kartleggingen. Kartleggingen og intervensjonsstudien har ført til en økning i antall praksisplasser for medisinstudenter i allmennmedisin i Bergen og omegn. Videre har prosjektet kommet godt i gang med planlegging og utvikling av målrettet veilederutdanning for fastleger som skal ha student i praksis (Arbeidspakke 3).

Høsten 2023 var FRONESIS medarrangør av konferansen «The First Nordic Conference on Medical Workplace Learning», som fant sted 17.-19. september i vakre omgivelser på Stalheim hotell på Voss. De rundt 80 konferansedeltakerne kom reisende fra Norge, Nederland, Danmark og Sverige, og enkelte av foredragsholderne kom reisende helt fra USA. Programmet var todelt, med noe overlappende foredrag; en del akademisk konferanse, og en del emnekurs for praksisveiledere i allmennmedisin. Evalueringen av konferansen var veldig positiv, og planleggingen av neste konferanse er allerede i gang.

Utsikt fra Stalheim hotel.
Foto: Karen Haugvaldstad

Hovedsalen på Stalheim hotel. Foto: Karen Haugvaldstad

FALLPREVENT

Prosjektet «FALLPREVENT – Implementering av kunnskapsbasert fallforebyggende program i helsetjenesten: kvalitet, kompetanse og effekt/effektivitet» er initiert av forskere ved OsloMet og ledes av Maria Bjerk og Kristin Taraldsen. Prosjektet fikk tildelt 12 millioner kroner fra Forskningsrådet allerede i 2019 og har en egenfinansiering på 6.5 millioner kroner. FALLPREVENT har som mål å lukke gapet mellom forskning og klinisk praksis ved å utvikle og implementere et kunnskapsbasert fallforebyggende program. [Les mer på prosjektets nettsider.](#)

I starten av 2023 fikk Kunnskapskommunen en forskningshenvendelse om deltakelse i prosjektet. Alle kommunene i Kunnskapskommunen fikk tilbud om å delta, og Askøy, Alver og Vaksdal kommune takket ja. Prosjektet er nå i mål med rekrutteringen. Nasjonalt deltar 19 kommuner i studien. Askøy og Alver kommune er begge i intervensjonsgruppen og i gang med implementering av fallforebyggende tiltak, mens Vaksdal kommune er i kontrollgruppen. Askøy kommune rapporterer om at deltakelse i prosjektet gir bedre systematisering i allerede eksisterende fallforebyggende tiltak, og at det er utarbeidet hovedmål og delmål for prosjektet, samt fremdrifts- og møteplan.

Både kommuner som deltar i intervensjonen og som kontrollkommuner får delta på kurs og får tilgang på studiens verktøy og materiale. Det følger med midler til alle deltakerkommuner, både kontroll og intervensjon. Dette er en engangssum på cirka 115 000 per kommune som blir utbetalt ved prosjektslutt. På spørsmål om hvorfor deltakelse i FALLPREVENT er viktig svarer Askøy kommune:

«Vi ser at det er viktig med god informasjon til innbyggere, i et forebyggende perspektiv. Dette gjelder blant annet tilbud om aktiviteter i regi av Frisklivssentralen og tips om øvelser for egentrening. Når det gjelder tjenestene er informasjon om tiltak og anbefalinger på tvers av avdelingene viktig for å kunne støtte tjenestemottakere i deres hverdag og utfordringer.»

Nye prosjekt i 2023

EARLY INTERVENTION

Prosjektet «Early intervention in long-term care: new model for tailored initial efforts and allocating of services» er initiert av forskere ved HVL og ledes av Oddvar Førland. Prosjektet fikk tildelt 16 millioner fra Forskningsrådet i 2023. Kunnskapskommunen hadde en aktiv rolle i søknadsarbeidet og både Askøy kommune og Bergen kommune ved Etat for vurdering og rehabilitering er samarbeidspartnere i prosjektet. I tillegg er Kvam og Oslo kommune, KS, USHT Oslo og USHT Vestland (Hordaland) med fra kommunesektoren. Fra forskningsinstitusjonene deltar HVL, NORCE, NTNU, VID og nordiske universiteter. Brukerinvolvering ivaretas gjennom eldrerådene i Bergen og i Oslo, samt Rådet for personer med funksjonsnedsettelse i Oslo, som deltar i prosjektet.

Høsten 2023 har Kunnskapskommunen deltatt i oppstartmøter i prosjektet med tema som forventningsavklaringer og tidslinje. Dette prosjektet har mange aktører med ulike behov og hver av aktørene trenger å vite når deres innsats skal gis, dette for å sikre at hver av aktørene bidrar med rett innsats til rett tid. Dette krever god koordinering.

Forskere ved HVL skal studere hvilke vurderinger kommunene gjør når de får en søknad om helse- og omsorgstjenester, og undersøke om det er noen modeller for tildeling av tjenester som er bedre enn andre – deriblant Vurderingsteamene i Bergen kommune. Vurderingsteam er et nytt tverrfaglig tjenestetilbud som nå er innført i alle bydeler i Bergen. Vurderingsteamet gjør en tverrfaglig kartlegging når personer søker om tjenester for første gang. Teamet gir helsetjenester til brukerne i inntil fire uker der målet er å mobilisere brukers egne ressurser slik at de blir mest mulig selvhjulpne. Samtidig kartlegges og vurderes hjelpe- og rehabiliteringsbehov, før det gjøres endelig vedtak om eventuelle tjenester.

På spørsmål om hvorfor deltakelse i EARLY INTERVENTION er viktig, svarer Bergen kommune:

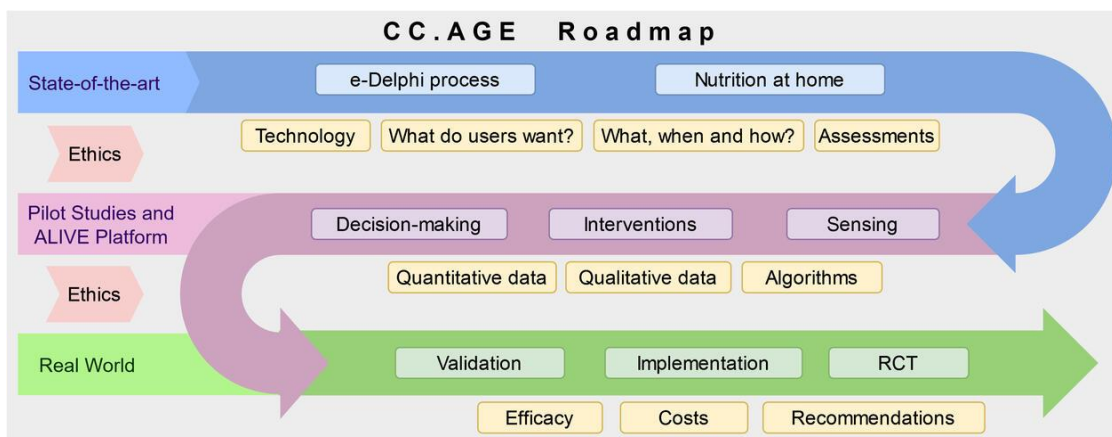
«Bergen kommune går foran i utviklingen av fremtidens helse- og omsorgstjenester der satsingen på Vurderingsteam er et godt eksempel på det. Det er svært viktig at store satsinger som Vurderingsteam forskes på. Dette gir et kunnskapsgrunnlag for å videreutvikle tjenestene våre. I det nye forskningsprosjektet vil man foreta en vitenskapelig evaluering av virkningene av Vurderingsteamene sammenliknet med den tradisjonelle måten å tildele hjemmetjenester på. Dette inkluderer virkninger for ansatte, brukere og på samfunnsnivå. Dette er viktig kunnskap i arbeidet med å utvikle beste praksis knyttet til tidlig innsats og rehabiliteringsbehov.»

*KLARER SEG SELV:
Else Ekeland (89) fra Arna er fornøyd med hjelpen hun fikk fra vurderingsteamet og nå slipper hun å få hjelp av hjemmesykepleien. Her i samtale med Ingvild Ø. Gustavsen fra vurderingsteamet.
Foto: ENDRE HOVLAND*

CC.AGE

Senter for alders- og sykehjemsmedisin (SEFAS) ved UiB har fått midler fra Trohn Mohn stiftelsen til å opprette et nytt Senter for sammensatte sykdommer og aldring (Centre for Complex Conditions and Ageing, CC.AGE). Senteret ledes av professor Bettina Husebø og skal gjennom nyskapende teknologi og god omsorg gjøre livet bedre for hjemmeboende eldre. Etat for hjemmebaserte tjenester i Bergen kommune er involvert som partner i prosjektet, sammen med nasjonale og internasjonale samarbeidspartnere innen helse, teknologi og forskning. Høsten 2023 ble samarbeidsavtalen signert, og det første prosjektmøtet ble gjennomført. Prosjektet består av flere arbeidspakker som illustrert i Figur 6.

Figur 6. CC.AGE-veikartet illustrerer den konseptuelle veien og hovedkomponenten i forskningen: en omfattende state-of-the-art oppdagelsesprosess, utformingen av ALIVE-plattformen og tilhørende pilotstudier, og den virkelige implementeringen og RCT. Foto/ill.: UiB

DIGISAFE

Prosjektet «Bruk av digitalt tilsyn som teknologi for fallforebygging og falldetektering hos aleneboende personer med kognitiv svikt (DIGISAFE)» mottok i 2023 midler fra Regionalt forskningsfond Vest og ledes av Responssenteret ved Etat for hjemmebaserte tjenester i Bergen kommune i tett samarbeid med professor Frode Fadnes Jacobsen ved Senter for omsorgsforskning, HVL. Samarbeidspartnere i prosjektet er HVL, VID, UiB, Kvam kommune og Sensio.

Høsten 2023 har flere prosjektmøter blitt gjennomført for å utarbeide samarbeidsavtale, søke REK-godkjenning, gjennomføre ROS-analyse og planlegge for rekruttering av deltakere i 2024 i tråd med personvern hensyn.

Illustrasjonsbilde fra Sensio sin hjemmeside av RoomMate som er velferdsteknologien som skal testes i prosjektet DIGISAFE.

Del 4 – Kommunikasjon og synlighet

Kunnskapskommunen sitt partnerskap med Alrek helseklynge
Alrek helseklynge samler helsefaglige miljøer for forskning, innovasjon, utdanning og formidling i Bergen og på Vestlandet.

Klyngen satser på folkehelse og primærhelse, og partnerne i klyngen jobber for at kunnskapen og tjenestene som utvikles møter kommunen og innbyggerne sine behov – i dag og for fremtiden. Klyngen består av fem forskningsinstitusjoner, to helseforetak, Bergen kommune og Vestland fylkeskommune. Samlokasjon en stor fordel, da vi kommer tett på viktige samarbeidsmiljøer innen forskning, innovasjon, utvikling og utdanning.

Vi har deltatt og bidratt i viktige aktiviteter, konferanser og møteplasser som arrangeres og organiseres i regi av klyngen, blant annet under Alrekdagene 2023 og årets Høstmøte om registerforskning. Det har vært en gevinst etter pandemien med en økning i «drop-in» besøk, og flere invitasjoner til «bli kjent»-møter fra partnere i og utenfor Årstadveien 17. BEHO og Kunnskapskommunen er ellers godt representert i [de ulike faggruppene på Alrek](#). I januar hadde Alrekforum BEHO sitt første møte – en samlingsplass for alle i BEHO som sitter i faggrupper og organer på Alrek. Forumet har som mål å bidra til en styrket deltakelse fra kommunen inn i klyngen, og ledes av Kunnskapskommunen.

Rådgiver Cathrine H. Sommersten forteller om Kunnskapskommunen under Høstmøte om registerforskning.

Foto: Karen Haugvaldstad

Rådgiver Lars Bergesen formidler tips til hvordan posisjonere seg for Finansiering, under foredraget «Hvordan få kommunen med på laget» under Alrekdagene
Foto: Karen Haugvaldstad

Høringer og innspillsrunder

I 2023 har vi gitt innspill til følgende nasjonale høringsprosesser innen helse- og forskningssektoren:

- **Innspill fra Kunnskapskommunen til Bergen kommune til Helsepersonellkommisjonen:** Vektleggelse av følgeforskning, implementeringsforskning og beslutningsprosesser som muliggjør kunnskapsbaserte valg. At tilgjengeliggjøring av forskningslitteratur er sentralt ved å jobbe systematisk med kunnskapsdeling og implementering av kunnskap og kompetanse. Helseøkonomisk forskning og tjenesteforskning om prioriteringer er også viktige områder videre. Vi løfter også frem klyngestrukturen og viktigheten av å støtte etableringen av KSF.
- **Innspill til profesjonsmeldingen, juni 2023:** Vi løftet blant annet frem at for å bygge sterke forskningsmiljø i profesjonsutdanningen må forskningen være tydelig forankret i behovene til tjenestene og brukerne av disse, gjennom tett samarbeid mellom FoU-miljø og fagmiljø i tjenestene. Klyngestruktur og KSF muliggjør et slikt samarbeid.
- **Innspill til KS:** Om bruk av de 104 millionene som skal gå til Forskningsrådet og innspill til evalueringen av kompetansesentrene utenfor spesialisthelsetjenesten.

Møter og aktiviteter

I løpet av 2023 har Kunnskapskommunen deltatt på og arrangert en rekke møter og arrangementer for å dele Kunnskapskommunens arbeid.

Kort oppsummering av aktiviteter 2023

- **Formidlingsseminar om digital hjemmeoppfølging:** I samarbeid med FHI utførte vi to formidlingsseminarer der vi presenterte beslutningsstøtteverktøyet mini-metodevurdering som metode og formidlet Stad sine erfaringer med digital hjemmeoppfølging. På det første seminaret deltok 58 personer fra 25 kommuner og på det andre deltok 35 personer fra 14 kommuner i Rogaland og Vestland.
- **Workshop om kunnskapsbehov:** I samarbeid med FHI, forsker fra Stavanger kommune og Smart omsorg i Bergen kommune arrangerte vi en workshop for klyngesamarbeidet Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest. Vi utforsket det å undre seg, jobbe med tre ulike «personas» og trene på å stille riktige spørsmål for å søke etter forskning.
- **Universitetet i Bergen:** Det har vært aktiv deltakelse inn mot masterstudenter tilknyttet Institutt for global helse og samfunnsmedisin (IGS), UiB, hvor Kunnskapskommunen både har presentert hvordan vi jobber, men også bidratt med innspill og tilbakemeldinger på masterprosjekter i samarbeid med NAV og USHT. Vi har presentert Kunnskapskommunen på Akademimøte i regi av IGS, hvor kommunalsjef for helse i Hyllestad kommune var med.
 - **Kick-off for Meno-work:** Kunnskapskommunen deltok og kom med innspill om hvordan tilbakeføre ny kunnskap og bevissthet i kommunesektoren på Kick-off for Meno-work, (KLAR) på Solstrand. Meno-work er en forskningsgruppe ledet av UiB med støtte fra Griegfoundation. De arbeider med et omfattende forskningsprosjekt på overgangsalder, og ser på blant annet på kvinners opplevelse av møtet med helsesystemet med overgangsrelaterte plager.
- **Høgskulen på Vestlandet:** Vi har hatt Matpakkeseminar for fagseksjonen for Kunnskapsbasert praksis, deltatt i prosjektgruppen til «Bedre samhandling til det beste for utsatte barn og unge» ved HVL, i forbindelse med prosjektutforming og søknad til NFR med intensjonsbrev fra Kunnskapskommunen. Vi deltok også på partnernøtet for Senter for omsorgsforskning med presentasjon av KSF Vest, samt hadde et møte med kompetansemeklarer i FORREGION.
- **Norges forskningsråd:** Møte i august fordi de ønsket å høre mer om Kunnskapsoppsummeringsprosjektet og KSF-piloten. Ble også invitert til å bidra i en [formidlingsvideo fra forskningsrådet om forskning og helsedata for bedre folkehelse](#).
- **Arena Unikom-konferansen 2023:** Vi var med i programkomitéen for konferansen for universitetskommuner i Trondheim i november. Vi sørget for at INCA-prosjektet, arbeidet til Kunnskapskommunen og kunnskapsoppsummeringsprosjektet ble satt på agendaen.
- **Regionalt forskningsfond, Vestlandsforskning og Vestland fylkeskommune:** Kunnskapskommunen møtte Regionalt forskningsfond og Vestlandsforskning for å snakke om satsinger fremover.
- **Møte med NorCRIN (nasjonalt forskningsstøtteverksted):** Med påfølgende støttebrev til søknad om nasjonale infrastruktur-midler fra NFR for å støtte opp om klinisk forskning hvor universitetssykehusene kan gi utvidet støtte til mindre sykehus og direkte til primærhelsetjenesten (forankret i Nasjonal handlingsplan for kliniske studier og i oppdragsdokument fra Helse- og omsorgsdepartementet til Regionale

Helseforetak). I denne sammenheng har vi hatt dialog med Trondheim kommune, helse og velferd.

- **Statsforvalteren i Vestland:** Vi var deltakere på Statsforvalteren i Vestland sin konferanse: «Leve heile livet og Bu trygt heime – vidareføring og saumlaus overgang» hvor det regionale støtteapparatet for Leve hele livet i Vestland var medarrangør.
- **Folkehelsekonferansen i regi Bergen kommune:** Kunnskapskommunen deltok med presentasjon.
- **Senter for migrasjonshelse:** Bidratt med presentasjon i en nettverksdag med deltakere fra Bergen kommune og Stavanger kommune samt frivillige som arbeider inn mot flyktningehelse og migrasjon.
- **DigiVestland:** Vi har deltatt på møte om samordning mellom DigiVestland og E-helse Vestland.
- **Polyfon:** Kunnskapskommunen tok initiativ til å møte forskere innen musikkterapi for å bli bedre kjent og utforske samarbeidsflater. Her deltok forskere fra Polyfon og GAMUT med professor Brynjulf Stige.
- **Deltatt på Årsmøte i DIG:** Digital Innovation for Growth, ledet av professor Bram Timmermann ved NHH (<https://www.nhh.no/en/research-centres/digital-innovation-for-growth/people/>)
- **NORCE:** Møte mellom NORCE og Bergen kommune om viktige satsningsområder

Møte med forskningsledere i NORCE i januar. Foto: Lars Bergesen

*Møte med Digital innovation for Growth i desember. F.v.: Björn Schmeisser, Ivan Belik, Bram Timmermans, Therese Egeland, Cathrine H. Sommersten, Anne Marita Milde, Magne Angelshaug.
Foto: Irene Haukås Moe*

I tillegg har Kunnskapskommunen hatt dialogmøter med NORCE; Haraldsplass; Næringssjefen i Bergen kommune; IGS, UiB; Arbeidstilsynet, Helsebiblioteket; studenter på NHH; Norwegian Smart Care Cluster; Senter for migrasjonshelse; Ålborg kommune.

Takk til alle samarbeidspartnere og støttespillere som har bidratt til et godt 2023!

*Bak fra venstre: Lars Bergesen, Cathrine Horn Sommersten, Anne Marita Milde,
Foran fra venstre: Frode Kristiansen, Karen Haugvaldstad, Herdis I. Moldøyen
Foto: Anne Karine Monsen*